

LOUISE D'ORLÉANS, eerste koningin der Belgen

Een romantisch lot

PERSDOSSIER

Maart 2025

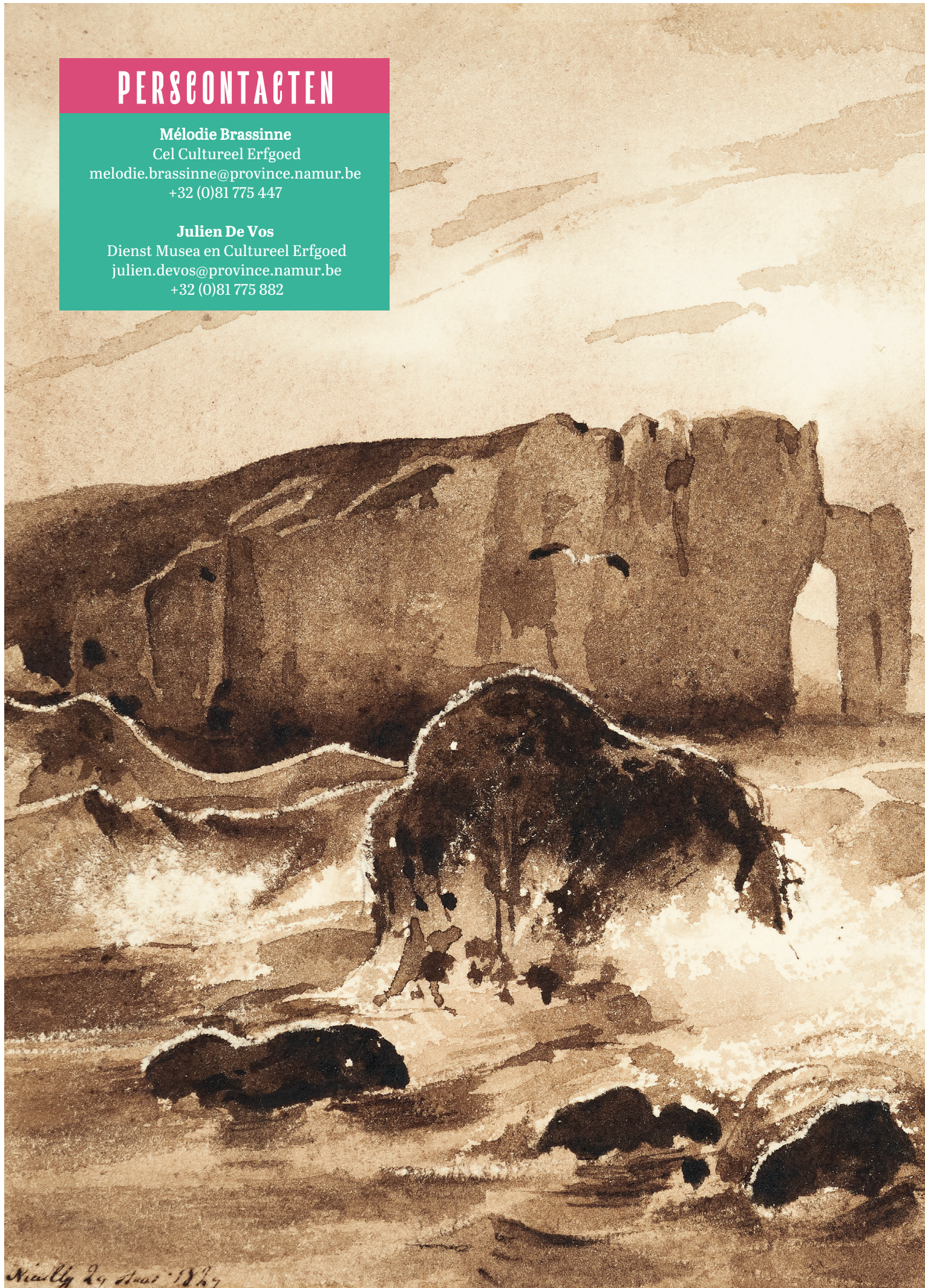
Tentoonstelling in het TreM.a – Museum van Oude Kunsten
Van 21 maart tot 15 juni 2025

PERSCONTACTEN

Mélie Brassinne
Cel Cultureel Erfgoed
melodie.brassinne@province.namur.be
+32 (0)81 775 447

Julien De Vos
Dienst Musea en Cultureel Erfgoed
julien.devos@province.namur.be
+32 (0)81 775 882

Nieuwly 29 Jun 1867

INHOUD

Algemene presentatie	4
Tentoonstellingslocaties	6
Partners en sponsors	7
Tentoonstellingscatalogus	8
Opzet van de tentoonstelling	10
Delen van de tentoonstelling	11
Enkele tentoongestelde werken	19
Aangeboden activiteiten	29

VOORBLAD

Guillaume Geefs

Buste de Louise d'Orléans en reine des Belges
1838

Bronze, h. 80 cm; l. 68 cm

Bruxelles, musée BELvue, Collection de l'Association royale Dynastie et Patrimoine culturel, inv. A1275/1

© F. Pauwels – Province de Namur

PAGINA 2-3

Louise d'Orléans

Vue de Neuilly

24 août 1825

Aquarelle, env. h. 20 cm; l. 30 cm

Bruxelles, APR, fonds Comtesse de Flandre, inv. 369: album des œuvres de Louise d'Orléans.

© Franck Boucourt

LOUISE D'ORLÉANS, eerste koningin der Belgen

Een romantisch lot

Prinses Louise (1812-1850), de eerste dochter van Louis-Philippe, hertog van Orléans en later koning der Fransen, was een sleutelfiguur binnen de Europese romantiek. Ze kreeg een zorgvuldige opvoeding waarin de nadruk lag op kunst, geschiedenis, talen en wetenschappen. Deze opvoeding moest haar voorbereiden op een belangrijke, centrale plaats in de maatschappij, en door de troonsbestijging van haar vader ook op haar lot als gekroond hoofd. Als prinses van Frankrijk, en vervolgens als koningin van België, werd Louise d'Orléans het romantische hoofdpersonage in een romantisch epos: de opkomst van een onwaarschijnlijk koninkrijk waarvan de stem weldegelijk tot het concert van de Europese naties zou toetreden.

Als oudste dochter van een hechte, moderne familie deelde Louise dezelfde smaak als haar broers en zussen, prinsen en prinsessen die kunstenaars, leerlingen, maar ook mecenasen waren van de nieuwe generatie romantische kunstenaars. Haar oudere broer, Ferdinand-Philippe d'Orléans, haar zus, beeldhouwster Marie, en haar jongere broer, Henri d'Orléans, hertog van Aumale en erfgenaam van het Château de Chantilly, deelden haar sterke voorkeur voor kunst en esthetiek. Louise d'Orléans, die beloofd was aan een koninklijke echtgenoot die veel ouder was dan zijzelf, werd de - misschien te discrete - heldin van de beginjaren van het Belgische koninkrijk. Ze was een belangrijk stuk op het familieschaakbord: haar lot werd verbonden met dat van de Europese politiek van de regimes die, van Parijs tot Brussel, uit de revoluties van 1830 voortkwamen.

Sir William Charles Ross

Louise d'Orléans

Vers 1839

Miniature, h. 13 cm; l. 9 cm

Belgique, Collection royale, inv.

0711 (2) TA

© F. Pauwels-Province de Namur

Sir George Hayter

Le Prince Léopold de Saxe-Cobourg-Saalfeld

1816

Aquarelle sur ivoire, datée et signée, h. 15 cm; l. 11,5 cm
Belgique, Collection royale,
inv. 0711(1)TA

© F. Pauwels-Province de Namur

Koningin Louise was geschoold in de kunsten, had een scherpe politieke geest, was een fervent brieven-schrijfster, maar ook een trouwe dochter en attente moeder. Samen met haar echtgenoot, Leopold I van het Huis Saksen-Coburg en Gotha, spande ze zich in voor het leven aan het hof, het politieke en diplomatieke leven, het culturele leven, maar ook voor momenten met haar gezin in de eerste Belgische koninklijke residenties. Tegen een achtergrond van koninkrijken die kwamen en gingen, lieten haar lichaam en gezondheid haar echter in de steek. Louise d'Orléans stierf veel te jong in Oostende. Ze werd een icoon van de Belgische dynastie, een symbolische figuur die indruk maakte in de opkomende Belgische staat. De kinderen die ze achterliet, hadden soms een lot dat nog tragischer was - denk aan haar enige dochter, Charlotte, de kortstondige keizerin van Mexico. Dit verdoezelde mogelijk de herinnering aan hun moeder, maar tegelijk zetten haar kinderen haar erfenis en die van de familie d'Orléans verder met een voorliefde voor reizen en verzamelen.

Het verhaal van Louise d'Orléans, dat van een Franse prinses wier romantische leven ten einde kwam in het 'plat pays', vindt een bijzondere weerklank in deze tentoonstelling vol nieuwe inzichten die zijn gebaseerd op hernieuwd onderzoek. Zo krijgt een vergeten koningin opnieuw haar rechtmatige plaats.

Na de tentoonstelling in het Musée Condé in het Château de Chantilly is de herziene en uitgebreide tentoonstelling nu te zien in het TreM.a - Museum van Oude Kunsten, met medewerking van de Dienst Cultureel Erfgoed.

COMMISSARIS

Julien De Vos

Algemeen conservator, directeur van de dienst Musea en Cultureel Erfgoed van de provincie Namen

Mathieu Deldicque

Hoofdconservator erfgoed en directeur van het Musée Condé en het Musée Vivant du Cheval, Château de Chantilly

PROJECTCOÖRDINATIE

Mélodie Brassinne

Erfgoedconservator - Diensthoofd Cultureel Erfgoed

TENTOONSTELLINGSLOCATIES

Musée Condé in het Château de Chantilly, van 29 oktober 2024 tot 16 februari 2025
TreM.a - Museum van Oude Kunsten van 21 maart tot 15 juni 2025

Musée Condé Château de Chantilly

Het Musée Condé is een prachtig stuk Frans erfgoed en is het werk van een man met een uitzonderlijke levensloop: Henri d'Orléans, hertog van Aumale, zoon van de laatste Franse koning, Louis-Philippe. Deze prins wordt beschouwd als de grootste verzamelaar van zijn tijd en maakte van het door hem geërfde Château de Chantilly het decor voor de talloze meesterwerken en kostbare manuscripten die hij in zijn bezit had. Vandaag is deze collectie op vlak van oude kunst de tweede belangrijkste van Frankrijk, na het Louvre. Het kasteel, het museum en de collecties werden in 1886 geschonken aan het Institut de France, dat er de huidige eigenaar van is. In 2024 brachten meer dan 546.000 mensen een bezoek aan het Château de Chantilly.

TreM.a – Museum van Oude Kunsten

Het TreM.a - Museum van Oude Kunsten - is ondergebracht in een 18e-eeuws herenhuis dat toebehoorde aan Gaiffier d'Hestroy en ligt goed verscholen achter de gevel in stucwerk, die geklasseerd is als uitzonderlijk erfgoed in Wallonië. Het museum herbergt schatten uit de middeleeuwen en renaissance. Er worden meesterwerken tentoongesteld, waarvan de oudste dateren uit de 13e eeuw. We vinden er meer in het bijzonder de Schat van Oignies, een van de zeven wonderen van België, beroemde beeldhouwwerken van de Meester van Waha en schilderijen van Henri Bles die vooral de Maasvallei in beeld bracht.

PARTNERS EN SPONSORS

PARTNERS

Deze tentoonstelling is het resultaat van een partnerschap tussen het Musée Condé in het Château de Chantilly en de provincie Namen, en wordt gesteund door de Belgische federale en regionale overheden.

De steun van Hunne Majesteiten de Koning en de Koningin der Belgen, de archieven van het Koninklijk Paleis en de Koninklijke Verzameling waren doorslaggevend bij de verwezenlijking van de tentoonstelling en catalogus. De tentoonstelling staat ook onder de Hoge Bescherming van Hare Majesteit de Koningin.

DE DIENST MUSEA EN CULTUREEL ERFGOED

De Dienst Musea en Cultureel Erfgoed heeft als opdracht het bewaren, promoten en ontwikkelen van het cultureel erfgoed van de provincie Namen, of dat nu roerend of onroerend, tastbaar of ontastbaar is. De cel is verantwoordelijk voor de promotie van dit erfgoed in de hele provincie aan de hand van erfgoedsites in alle gemeenten. Verder omvat ze twee musea van internationale faam: het TreM.a - Museum voor Oude Kunst en het Félicien Rops Museum, een monografisch museum dat de geschiedenis en kunstenaars van het 19e-eeuwse België belicht.

GELEENDE WERKEN

- Koninklijke Verzameling van België (Koninklijk Paleis Brussel, Kasteel van Laken)
- Ministerie van Europa en Buitenlandse Zaken en Zijne Excellentie Xavier Lapeyre de Cabanes, ambassadeur van de Franse Republiek in België
- Archief van het Koninklijk Paleis
- Paleis der Natie, Brussel
- Koning Boudewijnstichting
- BELvue Museum en de Koninklijke Vereniging Dynastie en Cultureel Erfgoed
- Kerkfabriek van de kerk Assomption de la Vierge in Houyet
- Provincie Namen
- Gemeente Philippeville
- Museum van de stad Brussel
- De vereniging Les Amis de l'Hôtel de Groesbeeck-de Croix
- Privécollecties

SPONSORS

De catalogus van de tentoonstelling kon worden gerealiseerd dankzij de genereuze steun van Daniel Thierry.

De Koning Boudewijnstichting en de provincie Namen financierden de restauratie van de portretten van Françoise d'Orléans door Grégorius, van Louise d'Orléans door Robert en van Charlotte d'Orléans door Winterhalter, maar ook de buste van koningin Louise van de hand van Jaquet.

TENTOONSTELLINGSCATALOGUS

Catalogus uitgegeven door **In Fine**,
onder leiding van **Julien De Vos** en **Mathieu Deldicque**.

- **Mélodie Brassinne**, conservator en coördinator van de Cel Cultureel Erfgoed, provincie Namen
- **Baudouin D'hoore**, archivaris van het Koninklijk Paleis, Brussel
- **Anne Dion**, algemeen conservator erfgoed, Afdeling kunstwerken, Musée du Louvre
- **Grégoire Franconie**, onderzoeker geassocieerd met het Centre d'histoire du XIXe siècle, Université Paris 1 en Sorbonne Université
- **Nicole Garnier-Pelle**, coalgemeen ereconservator erfgoed
- **Christophe Guy**, juwelenhistoricus, Brussel
- **Charbel Hakim**, doctoraatsstudent architectuurgeschiedenis, ENSAL/Université Lyon 2 Lumière en Katholieke Universiteit Leuven
- **Axel Tixhon**, hoogleraar geschiedenis, Universiteit van Namen
- **Sophie Wittemans**, conservator van het artistiek erfgoed van het Paleis der Natie, Brussel

EXPOSITION
21 / 03
15 / 06
2025

LOUISE D'ORLÉANS, eerste koningin der Belgen Een romantisch lot

Tentoonstelling in het TreM.a - Museum van Oude Kunsten

Hôtel de Gaiffier d'Hestroy - Rue de Fer 24 à 5000

Namur www.museedesartsanciens.be

OPZET VAN DE TENTOONSTELLING

Er zijn broers en zussen die de loop van de geschiedenis veranderen en met hun smaak hun tijdperk vormgeven. Tot hen behoren zonder twijfel de prinsen en prinsessen van Orléans, zonen en dochters van koning Louis-Philippe en koningin Marie-Amélie, die in 1830 na de Julirevolutie op de troon kwamen. Door hun huwelijken en ballingschappen verspreidden ze in heel Europa hun familiegevoel, hun interesse in kunst, hun inzichten in de voorbije eeuwen, hun fascinatie voor het Oosten, hun artistieke denkbeelden en hun interesse in de romantiek.

Stuk voor stuk wisten deze prinsen en prinsessen van Orléans onze tijdgenoten te boeien. Koning Louis-Philippe, onlangs gevierd in Versailles en Fontainebleau, maar ook zijn kinderen Ferdinand-Philippe, hertog van Orléans, beeldhouwster Marie d'Orléans, en Henri d'Orléans, hertog van Aumale, die regelmatig wordt belicht in het door hem opgerichte Musée Condé.

Slechts één van deze briljante kinderen had een koninklijk lot. Louise d'Orléans (1812-1850), de oudste dochter van Louis-Philippe, trouwde in 1832 met Leopold I, de eerste koning van het pas opgerichte koninkrijk België. De eerste koningin der Belgen wordt echter vaak de 'vergeten koningin' genoemd.

Het is tijd om de rol en invloed van deze figuur uit het Europa van de romantiek opnieuw onder de loep te nemen. Louise, prinses van Frankrijk en daarna koningin van België - die in de geschiedenisboeken ook wel Louise-Marie wordt genoemd - werd nooit echt afgeschilderd als een politiek figuur of een groot verzamelaar. Hoewel ze te jong stierf in Oostende, werd ze het eerste icoon van een pas opgericht koninkrijk. Onze herinnering aan haar is nu echter vervaagd.

Het uitgebreide onderzoek dat voorafging aan deze tentoonstelling en de bijhorende catalogus laten een heel andere kant van haar zien. De koningin der Belgen had een degelijke artistieke opleiding genoten, had een scherpe politieke geest en was een fervent brievenschrijfster. Ze was het middelpunt van een groot netwerk van ervaren mecenasen en gedegen vorsten, terwijl ze tegelijkertijd heel persoonlijke voorkeuren aan de dag legde en een bijzondere rol speelde binnen de diplomatieke betrekkingen. Veel nooit eerder gepubliceerde werken uit haar collectie worden hier voor het eerst getoond, naast ontroerende memorabilia en officiële of intieme voorstellingen die vaak weinig bekend zijn, ook al werden ze uitgevoerd door de grootste kunstenaars van die tijd. Het sprak voor zich dat voor de opwaardering van deze figuur een Belgisch-Frans partnerschap zou worden gevormd: de Dienst Musea en Cultureel Erfgoed van de provincie Namen, een streek die Louise graag bezocht, en het Musée Condé in het Château de Chantilly, met in de collectie van de hertog van Aumale een aantal werken over zijn zus Louise. Beide instellingen werkten met veel plezier samen om het romantische lot van Louise d'Orléans, de eerste koningin der Belgen, te belichten.

Bracelet aux pendants en forme de cœur
Or et gemmes, l. 17,5 cm
Chantilly, musée Condé, 2024.5.1

DELEN VAN DE TENTOONSTELLING

HET HUIS VAN ORLÉANS

Na de woelige dagen van de Julirevolutie (27-29 juli 1830) werd de zogeheten 'Julimonarchie' opgericht. Ze bevestigde de monarchale opvolging van de jongste tak van de Bourbons, het huis van Orléans, met de troonsbestijging van de eerste opvolger, Louis-Philippe.

Louis-Philippe (1773-1850), hertog van Chartres en vervolgens hertog van Orléans, was net als zijn vader Philippe Égalité een aanhanger van de Franse Revolutie, tot hij in 1793 naar het buitenland vluchtte. Na enkele jaren in ballingschap keerde hij in 1817, tijdens de Restauratie, terug naar het Franse hof.

Louis-Philippe herstelde het familiefortuin en probeerde zijn positie te handhaven door zijn hof te vestigen in zijn Parijse residentie, het Palais-Royal, dat concurreerde met dat van de Bourbons in de Tuilerieën. In het licht van het conservatieve regime en de weerstand tegen de decreten die werden uitgevaardigd om de politieke crisis op te lossen, werd de hertog van Orléans in de zomer van 1830 naar voren geschoven als een liberaal alternatief dat beter geschikt was voor de hedendaagse uitdagingen. Op 9 augustus 1830 werd Louis-Philippe I in het Palais Bourbon, na de troonsafstand van Karel X, beëdigd als de eerste en laatste 'constitutionele koning van de Fransen'.

Joséphine Clarke

Les Princesses Louise, Marie et Clémentine d'Orléans

S.d. [vers 1832]

Mines de plomb et crayons de couleur,
h.43 cm; l. 37,5 cm

Bruxelles, Musée BELvue, Collection
de l'Association royale Dynastie et
Patrimoine, inv. A2267/1

© F. Pauwels-Province de Namur

DE JEUGD VAN LOUISE D'ORLÉANS

Louise d'Orléans werd geboren in Palermo op 3 april 1812. Ze was het tweede kind uit het huwelijk tussen Louis-Philippe en Marie-Amélie, dochter van Ferdinand I der Beide Siciliën, dat voltrokken werd in 1809 in Palermo. Louise werd eerst verbannen naar Sicilië en daarna naar Engeland. In 1817 volgde ze haar ouders terug naar Frankrijk, naar het Parijs van de Restauratie in het Palais Royal, maar ook vlakbij in het Château de Neuilly en in Normandië in het Château d'Eu.

De opvoeding van de prinses werd zorgvuldig begeleid door haar mentor, Monsieur de Fleury, en haar beide ouders. Samen met haar zussen kreeg ze les in verschillende vakken, waaronder geschiedenis, eerst van Louis-Philippe en daarna van de beroemde Michelet. Ze proefde ook de geneugten van lichaamsbeweging.

De kunsten kregen eveneens een ereplaats, waaronder muziek met de Naamse harpist Dizi, die zeer bekend was in Parijs. Net als haar zus Marie kreeg ze les van de schilder Ary Scheffer, van wie ze enkele werken kopieerde, en van Redouté, een inwoner van Saint-Hubert, die naam had gemaakt in het Parijse Muséum National d'Histoire Naturelle met zijn talent voor het schetsen van bloemen. Net als haar broers en zussen hield ze zich ook bezig met tekenen en putte ze inspiratie uit de werken die verzamelde van de Franse kunstenaar Roqueplan en de Engelse kunstenaar Fielding.

Louise d'Orléans

Cochon d'Inde

1829

Aquarelle et gouache, h. 14,3 cm; l. 11,3 cm
Bruxelles, APR, fonds Comte de Flandre, inv. 369: album
des œuvres de Louise d'Orléans, fol. 11
© Franck Boucourt

EEN DIPLOMATIEK HUWELIJK

De Belgische Revolutie van 1830 leidde tot de afscheiding van de zuidelijke provincies van het Koninkrijk der Nederlanden en een jaar later besteed Prins Leopold van Saksen-Coburg-Saalfeld de troon van het gloednieuwe koninkrijk België. In Frankrijk zorgde de Julirevolutie van 1830 ervoor dat Louis-Philippe d'Orléans koning van Frankrijk werd, wat een einde maakte aan de Restauratie.

Deze twee recente monarchieën kenden dezelfde problemen: het integreren van hun jonge dynastie in het Europa van de prinsen en het promoten van een liberaal koningschap. Eén huwelijk bezegelde hun alliantie: dat van prinses Louise en de Belgische koning Leopold I, waardoor de Orléans-tak verenigd werd met het Huis van Saksen-Coburg en Gotha. Na lange onderhandelingen werd de overeenkomst in juli 1832 bezegeld, waardoor het huwelijk op 9 augustus kon plaatsvinden in het paleis in Compiègne.

Het verlaten van haar familie was voor Louise d'Orléans hartverscheurend, maar vanaf het begin zette de jonge vorstin zich achter de nieuwe natie die ze begon te ontdekken. Hoewel ze geen vrouw met macht was, toonde ze al snel de talenten van een gewiekst politica en bouwde ze een ongekende positie op: die van eerste koningin der Belgen.

Fauteuil des Salons blancs du Palais royal de Bruxelles
h. 96 cm; l. 64 cm; prof. 73 cm
Belgique, Collection royale, inv. P0336
© F. Pauwels-Province de Namur

LOUISE, VROUW EN MOEDER

Het soevereine paar overwon hun leeftijdsverschil en bouwde een intiem, bijna burgerlijk familieleven op - verdeeld over Brussel, Oostende en hun Ardens landgoed -, dat soms werd opgeschud door de beroering op het Belgische politieke toneel en de koninklijke gasten op doorreis. Op het kasteel van Laken trok Louise zich graag terug. Ze genoot er van wandelingen in het park in het gezelschap van haar familie, maar ook van de lossere etiquette, zonder adjudanten en hofdames.

Vanaf 1833 veranderde het moederschap Louises leven. Aanvankelijk wilde de jonge Franse prinses niet zozeer trouwen of kinderen krijgen, maar later bleek de koningin een zorgzame moeder. Door haar moederschap won ze ook de harten van het Belgische volk, dat sinds Keizer Karel geen geboorte van een koninklijke erfgenaam meer had meegemaakt.

In 1834 werd het koninklijk paar diep geraakt door het verlies van hun eerste zoon, Louis-Philippe. Een nieuwe erfgenaam, Leopold, werd geboren in 1835, gevolgd door Philippe in 1837 en Charlotte in 1840. Als kind kon Leopold chagrijnig zijn en vond hij dat zijn ouders de voorkeur gaven aan zijn jongere broers en zussen. Philippe en Charlotte waren erg close en leken zachtardiger en aanhankelijker. Louises kinderen kenden als volwassenen uiteenlopende lotgevallen.

Ary Scheffer
Louise d'Orléans
Vers 1836

Huile sur toile, h. 80 cm; l. 62 cm (encadré),
Collection particuliere. © F. Pauwels-Province de Namur

EEN BELGISCHE KONINGIN EN BESCHERMVROUW VAN DE KUNSTEN

De jonge koningin der Belgen werd geconfronteerd met een onomstotelijk feit. België en zijn hoofdstad Brussel stonden ver van de artistieke activiteit die Parijs, het hof van Orléans en Frankrijk bezielde. Het land, dat aan een nieuwe geschiedenis begon, kon weliswaar bogen op een roemrijk cultureel verleden, maar moest nu zijn eigen nationale kleur en esthetiek verwerven.

In 1832 bestond de eerste aanzet van de koninklijke collectie uit oude kunst, meubels en schilderijen die de paleizen versierden die ter beschikking van de nieuwe vorst waren gesteld, en uit werken die Leopold en Louise voor hun huwelijk hadden verzameld. Dit waren voornamelijk portretten en familiesouvenirs, maar ook werken van oude meesters die ooit door de Prins van Saksen-Coburg werden verzameld en die afkomstig waren uit zijn voormalige Londense residentie, Marlborough House.

Louise had veel tekeningen van haar broers en zussen, souvenirs en cadeautjes. Alle kinderen hadden les gehad van uitstekende tekenleraren, wiens werk Louise ook verzamelde. Onder hen bevonden zich Eugène Lami, leraar en decorateur van de hertog van Nemours en de hertog van Aumale, en Ary Scheffer, de belangrijkste kunstenaar die verbonden was aan Marie d'Orléans en de kinderen van Louis-Philippe.

Cordonnerie Delannoy Bruxelles

Paire de chaussons de bal

s.d.

Bruxelles, musée BELvue, Collection de l'Association royale Dynastie et Patrimoine Culturel, inv. 15942

© F. Pauwels – Province de Namur

DE SMAAK VAN EEN FRANSE PRINSES

Louis-Philippe d'Orléans oefende een onmiskenbare invloed uit op de artistieke voorkeuren van zijn hele familie. Louise d'Orléans week niet af van deze regel. Toen Louis-Philippe nog maar hertog van Orléans was, verzamelde hij al graag werken van kunstenaars. Eenmaal koning vonden de kunstenaars die voor hem werkten een plek in de grote collecties die hij samenstelde.

Veel aquarellen, tekeningen en gouaches van beroemde hedendaagse kunstenaars, die werden gesteund door Louis-Philippe en zijn familie, werden verzameld en in romantische albums geplakt die de koningin van België bijhield. Maar ook in lederen mappen, die zorgvuldig werden bewaard in de appartementen van de koningin in Laken en Brussel. De vorstin raadpleegde ze graag in het gezelschap van Leopold of in het bijzijn van prinselijk bezoek.

Louises persoonlijke voorkeuren weerspiegelen een eigen smaak, maar ook een voorliefde voor Franse kunstenaars. Bepaalde schilders, waarop een beroep werd gedaan door de familie Orléans, vonden hun weg naar Louises persoonlijke 'galerie', zoals de zeeschilder Gudin, de landschapsschilders Gué en Siméon-Fort, en de historieschilders Bellangé, Granet en Cogniet. Louise had ook een uitgesproken voorliefde voor de oriëntalistische schilderijen van Dauzats en Decamps.

Pierre-Joseph Redouté

Bouquet d'œillets

1832

Aquarelle sur papier, h. 27 cm; l. 21,5 cm
Bruxelles, APR, fonds Comtesse de Flandre,
inv. 222: petit album romantique, fol. 22

© Franck Boucourt

LOUISE ARTISTIEKE NALATENSCHAP

De eerste koningin der Belgen wordt niet herinnerd als een prinses van de kunsten. Haar betrokkenheid als mecenas en opdrachtgeefster was echter wel een erfenis die ze doorgaf aan haar kinderen. Louise bracht ook een passie voor verzamelen teweeg in het jonge België en gaf het de plaats die het toekomst.

Samen met Leopold I was de vorstin eveneens betrokken bij het samenstellen van de eerste koninklijke schilderijencollectie, die voornamelijk bestond uit Belgische schilders en werd ondergebracht in een galerij te midden van de appartementen van het Brusselse paleis. Gezien de galerij een openbaar karakter had, moesten de werken de belangrijkste trends van de nationale school weerspiegelen.

Hoewel ze de Franse en Europese schilders van haar tijd bewonderde, werd de koningin in de loop der jaren de mecenas van Belgische kunstenaars. Haar favorieten waren de historieschilders Madou, Wappers, Navez en Gallait, maar ook de landschapschilders Marinus en Verboeckhoven, beroemd om zijn kleine dierenschilderijen. Het koninklijk paar genoot van een bezoek aan de driejaarlijkse kunstbeurzen in Brussel, Antwerpen en Gent. Louise trad dan op als tussenpersoon voor koningin Victoria en haar vader Louis-Philippe en werd zo een ambassadrice van de nationale kunst.

Jean-Antoine-Siméon Fort (attribué à)
Vue de Ferage
Vers 1840 (?)
Encre et lavis, h. 20,5 cm; l. 30,5 cm
Bruxelles, APR, fonds Comtesse de Flandre,
inv. 221: grand album, fol. 98
© Franck Boucourt

DE HERONTDEKKING VAN DE VERLOREN SENTIMENTELE JUWELEN VAN EEN KONINGIN

Charlotte Vanhoubroeck, juweelkunstenaar en kunsthistorica, deed onderzoek naar de sentimentele juwelen van Louise-Marie d'Orléans. Sentimentele juwelen van toen bevatten typisch elementen zoals miniatuurportretten, haarlokken, geheime boodschappen, gravures van namen of data, ... en werden gedragen om de herinnering aan geliefden en dierbare momenten in het leven te bewaren. Louise had ongeveer honderd sentimentele juwelen in haar bezit; deze vertegenwoordigen meer dan een derde van haar hele juwelencollectie. Ze bevatten fragmenten van Louises gevoelswereld en vormden als het ware een miniatuurmuseum van Louises emotionele geest. Helaas gingen bijna al deze voorwerpen verloren in de loop van de erfenissen en balanceren ze nu, samen met de informatie die ze bevatten, op de rand van de vergetelheid. Tot op de dag van vandaag leven ze echter voort in Louise's inventaris na overlijden, een document dat een jaar na haar dood werd opgesteld en waarin al haar persoonlijke bezittingen werden opgesomd, beschreven en naar waarde geschat.

Op basis van de beschrijvingen in deze inventaris, (kunst)historisch onderzoek en artistieke reflectie, 'reactiveerde' Charlotte Vanhoubroeck een selectie van deze sentimentele juwelen vanuit een hedendaags standpunt. Via woord, beeld en object construeerde Charlotte een alternatieve versie van de mythe van Louise-Marie d'Orléans. Op deze manier wordt deze bijna vergeten koningin opnieuw aan het publiek voorgesteld.

Charlotte Vanhoubroeck
N° 16
Broche, 2020
Argent et émail
Photographie: Simon Debbaut-
L'Écluse

ENKELE TENTOONGESTELDE WERKE

Franz Xaver Winterhalter

Louise, reine des Belges

Aprs 1841

Huile sur toile, h. 130 cm; l. 85 cm (encadré)

Collection particulire

© F. Pauwels-Province de Namur

Guillaume Geefs
Buste de la reine Louise
1857

Marbre, Namur, collection provinciale, inv. P150
© F. Pauwels-Province de Namur

Guillaume Geefs
Buste du roi Léopold Ier
1857

Marbre, Namur, collection provinciale, inv. P151
© F. Pauwels-Province de Namur

Maitre joaillier François Château

Tabatière commémorative du mariage de Louise d'Orléans
1819-1838

Or jaune et émail, poids 149 g; h. 9 cm; l. 6 cm; prof. 2,1 cm

Namur, musée des Arts décoratifs – dépt auprès de la Société archéologique de Namur,
Fondation Roi Baudouin, collection Germaine Delchambre et Robert Merveille, inv. D-1077-RM003.

© Guy Focant

Marie d'Orléans

Portrait en pied de la princesse vue de dos
1832

Aquarelle, h. 17 cm; l. 9 cm
Chantilly, musée Condé, PD 505

© GrandPalaisRmn – Domaine de Chantilly – Michel Urtado

Alexandre Robert
La Reine Louise-Marie
1851

Huile sur toile, h. 51 cm; l. 37 cm
Bruxelles, musée BELvue, Collection de l'Association royale Dynastie
et Patrimoine culturel, inv. A2199/1
© F. Pauwels – Province de Namur

Alexandre-Gabriel Decamps

Sortie de l'école turque

S. d.

Lavis brun rehaussé la gouache blanche,

h. 16 cm; l. 22,5 cm

Bruxelles, archives du Palais royal, fonds Comtesse de Flandre,

inv. 221: grand album, fol. 67

© Franck Boucourt

Adrien Dauzats
Vue de Perpignan
1834

Aquarelle, h. 8,5 cm; l. 12 cm

Bruxelles, APR, fonds Comtesse de Flandre, inv. 222: petit album romantique, fol. 63

© Franck Boucourt

Nicaise De Keyser

Retour du marché

1840

Aquarelle, h. 29 cm; l. 22 cm

Bruxelles, fonds Comtesse de Flandre, inv. 221: grand album, fol. 29

© Franck Boucourt

Louise d'Orléans
Diamante juive d'Alger, d'après un dessin du peintre Leblanc
29 mars 1836
Aquarelle sur papier
Bruxelles, APR, fonds Comte de Flandre, inv. 369: album
des œuvres de Louise d'Orléans, fol. 11
© Franck Boucourt

Joseph Jacquet

Statue de la reine Louise en majesté

1878

Bronze (galvanoplastie),

h. 107 cm; l. 62 cm; prof. 56 cm

Bruxelles, palais de la Nation, Sénat de Belgique, inv. 541

© F. Pauwels-Province de Namur

VOORGESTELDE ACTIVITEITEN

Als onderdeel van de tentoonstelling wordt een hele reeks nevenactiviteiten aangeboden

LEZINGEN

Reserveren is verplicht (beperkt aantal plaatsen)

- **08.04.2025 – 18h00 u** in het provinciaal paleis van Namen: *Louise d'Orléans et la politique belge de 1832 à 1850*, door Axel Tixhon (UNamur)
- **17.04.2025 – 18h00 u** in het provinciaal paleis van Namen: *Louise d'Orléans, des goûts entre France et Belgique*, door Julien De Vos, algemeen conservator, directeur van de afdeling Musea en Cultureel Erfgoed van de provincie Namen, en Mathieu Deldicque, Hoofdconservator Erfgoed - Directeur van het Musée Condé en het Musée vivant du cheval (Château de Chantilly)
- **23.04.2025 – 10h30 u** in de Beurs van Namen: *Rediscovering the Lost Sentimental Jewellery of a Queen*, door Charlotte Vanhoubroeck, juwelier en kunsthistorica

PRIJS: €5 per lezing.

Reserveren verplicht: musee.arts.anciens@province.namur.be – 081/77.67.54

ANIMATIEMIDDAGEN

Reserveren is verplicht (beperkt aantal plaatsen)

- **16.04.2025 – van 14h00 tot 16h30 u** bij TreM.a - Museum van Oude Kunsten: *Peinture texturée de fleurs* - Tentoonstellingsbezoek en workshop - vanaf 8 jaar
- **14.05.2025 – van 14h00 tot 16h00 u** bij TreM.a - Museum van Oude Kunsten: *Qui es-tu Louise ?* - Geanimeerd bezoek met creatieve momenten - vanaf 4 jaar

Activiteiten inbegrepen in de toegangsprijs voor de tentoonstelling - zie tarieven.

Reserveren verplicht: musee.arts.anciens@province.namur.be - 081/77.67.54

WORKSHOPS VOOR VOLWASSENEN

Reserveren is verplicht (beperkt aantal plaatsen)

- **26.03.2025, 23.04.2025 en 09.04.2025** - van 10.00 tot 12.00 u bij TreM.a - Museum van Oude Kunsten: *Fleurs et aquarelle* - Kunstworkshop met Pierre Debatty, professor aan de Académie des Beaux Arts van Namen.
26.03.2025: Geleid bezoek aan de tentoonstelling om 9.00 uur

PRIJS: 70 € voor de drie workshops (deelname aan de 3 sessies verplicht).

Reserveren verplicht: musee.arts.anciens@province.namur.be - 081/77.67.54

NUIT BLANCHE AU MUSÉE

- **23.05.2025 – van 18.00 u tot middernacht** bij TreM.a – Museum van Oude Kunsten: Geanimeerde bezoek aan de tentoonstelling

Gratis activiteit

GEZINSDAG

- **07.06.2025 – van 11.00 tot 15.00 u** in het Louise-Mariepark in Namen: verkleedbal, aquarelworkshops, rondleidingen door het park, grimestand, ... Volledig programma beschikbaar op de website.

Gratis activiteiten

GELEIDE BEZOEKEN OP DE EERSTE ZONDAG VAN DE MAAND

- **06.04.2025, 04.05.2025, 01.06.2025 – 11.00 en 15.00 u** bij TreM.a – Museum van Oude Kunsten: Volg de gids

Gratis activiteit.

Reserveren verplicht: musee.arts.anciens@province.namur.be - 081/77.67.54

PUBLICATIE

Louise d'Orléans, première reine des Belges : un destin romantique
Te koop bij het onthaal van het museum: € 35

PRAKTISCHE INFORMATIE

TreM.a – Museum van Oude Kunsten
Hôtel de Gaiffier d'Hestroy - Rue de Fer 24 - 5000 Namen
+32(0)81 77 67 54
www.museedesartsanciens.be
musee.arts.anciens@province.namur.be

TreM.a- Museum van Oude Kunsten
Open van dinsdag tot zondag van 10.00 tot 18.00 u

TARIEVEN

Vol tarief : € 8

Gereduceerd tarief voor studenten, 65+ en groepen (min. 5 pers.) : € 4

Gratis: < 12 jaar, art. 27, MuseumPassMusées, ICOM, scholen erkend door de Federatie Wallonië-Brussel, eerste zondag van de maand

Geleide bezoeken (1 u): € 60 + toegangsprijs
(Nederlandstalig geleid bezoek mogelijk op aanvraag)

Atelier de Franz Xaver Winterhalter

Charlotte de Belgique

Vers 1844

Huile sur toile

Bruxelles, musée BELvue, Collection de l'Association royale Dynastie et Patrimoine Culturel, inv. A2200

© F. Pauwels-Province de Namur

TreMa

Musée des Arts anciens du Namurois

